

TRIBUNA

Un cop audaç

Miquel Carrillo

Responsable d'Incidència Política d'Àgora Nord Sud

Aviat farà 30 anys de la darrera i probablement l'única vegada que algú ens va demanar la nostra opinió sobre quina política exterior havíem de tenir com a Estat. El 12 de març de 1986 el Govern de l'aleshores president Felipe González, atenent a la promesa electoral de la campanya amb la que per primer cop havia arribat al poder el partit socialista, convocava un referèndum per decidir la continuïtat d'Espanya dins l'aliança atlàntica. Probablement coneixeu la història perquè la va viure directament o l'heu sentida durant aquestes gairebé tres dècades: el 'sí' va guanyar per un ampli marge de prop de tretze punts, mentre que el 'no' només es va imposar a les Canàries, Navarra, el País Basc i Catalunya.

Els condicionants que intentaven suavitzar el viratge dels socialistes des d'aquell "OTAN, d'entrada no" a la campanya de les generals del 82, fins a aquell "En interès d'Espanya, vota sí" del 86, prometien que mai s'entraria a l'estructura militar de l'aliança, que es reduïrien les bases nord-americanes al territori nacional i que Espanya no donaria aixopluc ni deixaria passar pel seu territori cap arma nuclear. Anys després, el govern del president Aznar -malgrat la inexplicable abstenció d'Aliança Popular aquell mes de març- va culminar l'entrada a l'estructura militar. L'adhesió també s'esmenà, permetent als Estats Units, prèvia autorització d'Espanya, introduir armes nuclears, i el suport a les bases nord-americanes ha estat present fins els darrers dies del darrer govern socialista: recordeu l'entrega, claus en mà, de la base de Rota el 2012 per ser seu de l'escut antimíssils, d'un Zapatero més penedit que mai per no haver-se aixecat de la cadira davant la desfilada de les tropes nord-americanes. Sort que hi havia l'excusa de la crisi i l'oportunitat de crear ocupació amb l'arribada de Mr. Marshall a Cadis.

El propi González va arribar al xantatge amb el seu electorat amenaçant que dimitiria si no sortia el 'sí', cosa que manipulava descaradament el caràcter d'una consulta que, anys després, ell mateix descriuria com un dels moments més durs de la seva carrera política, penedint-se d'haver-la convocat: "Als ciutadans no se'ls ha de consultar si volen o no estar en un pacte militar, això s'ha de dur en els programes i es decideix a les eleccions". Fi de la cita. L'estadista ha après la lliçó i així la transmetrà quan tingui ocasió de fer conferències i ocupar seients als consells de direcció de més prestigi: a la ciutadania se l'ha de preguntar per coses banals, la democràcia es ven en paquets a l'engròs, no és per vendre-la al detall. O em compres tot el programa o res.

“ Catalunya intenta projectar-se a l'exterior desplegant una incipient diplomàcia internacional més voluntariosa que res ”

Recordo cares de resignació a casa, discussions durant la campanya i probablement la primera rebel·lió política oberta davant el televisor familiar, ideals contra la *real politik*. La democràcia seriosa era això i donava de sí el que donava, el referèndum podia haver costat una trencadissa de repercussions incalculables en l'equilibri internacional, l'endemà d'haver entrat a l'aleshores Comunitat Europea i just abans que s'obrís l'aixeta de les ajudes europees i la fi de l'autarquia ibèrica. Espanya havia arribat al seu lloc al món, que no era cap altre que fer costat a Occident, especialment en un moment on creixia la tensió entre blocs, just abans del col·lapse de l'Est. Em puc imaginar les trucades dels serveis secrets, fent apostes sobre quant duraria aquell derbi, i recordo el perill nuclear, el desplegament dels Pershing i els Cruise a l'Alemanya del 83 a cada telenotícies. Amb deu o dotze anys això deixa impacte; si ara la canalla té malsons amb Estat Islàmic, aleshores la fi dels nostres dies tenia forma de botó vermell.

Mai més ens han demanat com volem relacionar-nos amb el món. Efectivament, sí, després van perpetrar un referèndum amb motiu de la Constitució Europea que va registrar vint punts més d'abstenció que aquell del 86, i que també va deixar constància de fins on arriba la democràcia seriosa, quan el procés quedà anul·lat

davant la negativa de francesos i holandesos. Arran de l'esforç d'aquella campanya entre les files antimilitaristes de la societat civil i dels partits que es van oposar francament a l'entrada a l'OTAN, coordinada per l'Antonio Gala, es va reestructurar l'espectre de l'esquerra. Més important per mi és que probablement va ser el punt final, l'últim acte de la Transició. Molta gent així ho va entendre i aquella frustració es va canalitzar en forma de més solidaritat internacional, que va esdevenir una sort de vàlvula d'escapament, de continuar fent feina i transformació allà on hi havia recorregut.

“ Per què no fem una acció exterior radicalment diferent? Per què no tenim delegacions de pau, amb la mateixa consideració i pressupost que les oficines comercials? ”

A què ve tot això, més enllà de l'aniversari? Trenta anys després hi ha qui es proposa construir un nou país, capgirar el futur, constituir un nou present, digueu-li com vulgueu. Tenir o no tenir un exèrcit i com hauria de ser aquest en un hipotètic Estat català és una qüestió més dins les discussions del moviment independentista, cosa que si més no revela que el debat està connectat amb les preguntes centrals que donen forma a un país. Bé, parlem-ne. Un amic d'ERC em confessava que la qüestió no és fàcil, ni és cosa de tot o res: “No seria hipòcrita deixar que la resta de països s'encarreguessin de la defensa d'un espai comú? No seria absurd pagar-los per defensar-nos i així poder dir que no tenim exèrcit?”

Catalunya intenta projectar-se a l'exterior a través d'una llei, recorreguda al Constitucional, tot desplegant una incipient diplomàcia internacional, de moment més voluntariosa que res. Crec, i això em preocupa seriosament, que deixa de banda tot aquell moviment de desafectes al règim de la Transició, que va impugnar l'*status quo* sorgit de la consulta del març del 86 i es va incorporar a les files dels que, des d'abans de la mort del dictador, ja treballaven en la dimensió internacional, amb altres propòsits diferents als de les emmendonades ambaixades d'ultramar. Prefereix fer-se

fotos amb catalans i catalanes mediàtiques i demanar el suport de l'emigració econòmica allà on sigui, en les seves hores lliures, abans que donar suport amb sinceritat a la feina i els objectius de la societat civil arreu del món. Catalans pel món! Ajudeu-nos a construir la Marca Catalunya i a vendre raons, fuets i estatuetses de la Sagrada Família! Fa molts mesos parlava amb l'anterior responsable de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, qui apel·lava al patriotisme i cridava a les ONG a defensar el bon nom de Catalunya. "Si Catalunya ha de ser coneguda com ho són els països nòrdics a l'exterior, per la seva implicació en la defensa dels drets humans, la justícia o la pau, em faig patriota ara mateix", li vaig etzibar.

Per què no fem una acció exterior radicalment diferent? Per què no tenim delegacions de pau, amb la mateixa consideració i pressupost que les oficines comercials? Per què no expliquem les nostres ànsies de cremar totes les armes de qualsevol calibre ara mateix, a banda del que està passant a casa nostra? Per què no demostrem que tenim noves idees i sabem dur-les a terme, amb la desena part dels recursos, per aconseguir l'estabilitat i la seguretat que mai aconseguiran tots els exèrcits del món? La veritat és que sembla que només sabem respondre de la mateixa manera que la resta de països, que no hi ha res de nou en la proposta catalana de cara l'exterior. Potser és simplement la lliçó ben apresada d'en González (en aquestes coses millor no fer experiments ni fer-ne massa preguntes) o el rumb d'una Transició (nacional) que pot deixar les coses en un punt diferent però equivalent a l'actual, parlant de l'acció exterior. Cal un altre país al tauler internacional d'aquells que s'afanyen a guanyar poltrones al Consell de Seguretat a Nova York i que després no volen acceptar mil cinc-cents damnificats anuals, provinents de totes les guerres que incendien el continent africà?

I no es tracta només de recursos econòmics, hom no demana el que no es té, és simplement la voluntat de fer-ho i de sumar en la bona direcció. Hi ha tota una xarxa de municipis catalans que, d'acord a les seves reduïdes possibilitats, treballa com a 'Ciutats Constructores de Pau'. Us imagineu la potència que tindria que a més de Granollers o Sant Boi, tinguéssim tot un país sencer, Constructor de Pau?

Trenta anys després tornem a tenir les mateixes preguntes i desafiaments sobre la taula, tres dècades després el seny pot tornar a votar que no, això no toca. Potser només per tenir un Estat deliberadament i manifestament implicat en els processos de pau

del món, començant per la Mediterrània, pagaria la pena veure'l néixer. Estem preparats per un cop audaç?

Fotografia : Ariet / CC / Desaturada.

© Generalitat de Catalunya